List 44. Tečaj XLII.

NOVICE
gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 29. oktobra 1884.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Vinska ntiskalnica. — Korist sadnega drevja z ozirom na zboljšanje klimatično-zdravstvenih razmer v kraji. (Konec.) — Izkaz obdarovanih razstavljavcev na kmetijski razstavi v Krškem. (Dalje.) — C. k. avstrijsko društvo sadjerejcev. — Naznanilo. — Deželni zbor kranjski. — Uradno pojasnilo o učnem jeziku v naših ljudskih šolah. (Konec.) — Nos (povest). — Naši dopisi. — Novičar.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dné januarija 1885. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesá. Kdor želí biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja; in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti kot kovaški pomočniki delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1885. leta. Kdor preskušnjo dobro prestojí, more po postavi od 1873. patent podkovskega mojstra dobiti; ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolskl čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasijo vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezin, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesá, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

V Ljubljani 1. novembra 1884.

Karol baron Wurzbach,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja.

Gospodarske stvari.

Vinska stiskalnica.

Skoraj za vse dela pri kmetijstvu vpeljujemo nekaj desetletij sem pomožne stroje z namenom, da bi si prihranili časa in delalnih moči in da bi dela boljše in enakomernejše izvrševali, kakor je to dosedaj bilo mogoče z roko in neenakimi delalci. V mnogih gospodarstvih nahajamo zaradi tega sejalne, kosilne in

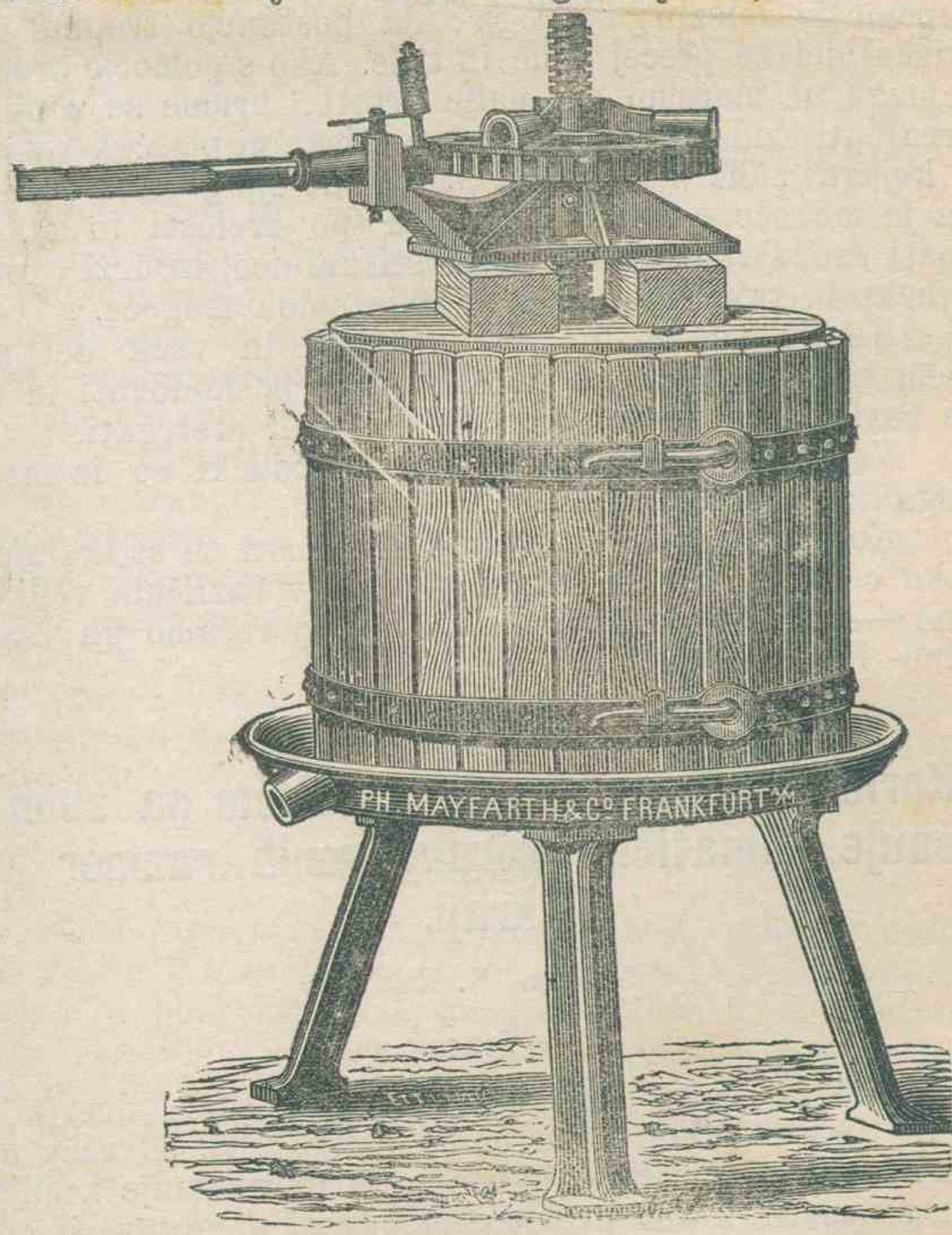

mlatilne stroje in tudi manj premožni poljedelci, ki imajo le malo glav živine, poslužujejo se slamoreznih strojev. Izjemo nahajamo le pri vinoreji. Vinorejec vporabljal je do najnovejšega časa in vporablja večji-

del tudi še dandanes za svoje najvažniše delo, za stiskanje grozdja namreč uže stoletja in stoletja neokretne in zamudne vinske stiskalnice, ki pa razun tega potrebujejo tudi veliko prostora in delalnih moči. Tudi bi utegnil kdo misliti, da je vinorejec v svoji stroki manj nagnjen napredku, kakor pa kak drug poljedelec. Toda temu ni nikakor tako in nikjer se ni mogoče na tako mnoge in dragocene načine poskušalo, kakor ravno pri vinoreji. Vzrok, da si naši najveljavniši vinorejci odločijo tako težko, napraviti si novejših stiskalnic, obstojí le v tem, da se jim je do sedaj ponujalo le malo stiskalnic, ki bi bile očividno veliko bolje od dosedanjih.

Glavni pogoji v resnici dobre stiskalnice so naslednji: jagode naj stisne hitro in suho, kakor le mogoče, ne zavzema naj preveč prostora, priročna naj bode in tako sestavljena, da je ni nič popravljati treba. Posebno slednje moramo v poštev jemati, kajti stiskanje je delo, koje trpi le nekoliko tednov v letu, in ga izvršujejo dninarji, ki vsako leto menjajo, od kojih tedaj ne smemo pričakovati vedno skušnje. Če tedaj ni stiskalnica jako priprosto pa pri vsem tem jako trdno sestavljena, zgodi se kaj lahko, da jo je treba pri slabem in nepopolnem ravnanji kmalu poslati v popravo.

Uže nekaj let razpošilja livarna železa in tovarna za stroje Ph. Mayfartha v Frankfurtu n. M. in na Dunaji stiskalnice, kakor jo predstavlja zraven stoječa podoba. To so do sedaj najpopolniše stiskalnice, imenovane stiskalnice na vod. So pa jako močne in priprosto sestavljene, zavzemajo malo prostora, stiskajo jako suho in vse delo opravlja prav lahko en sam človek.

Mehanizem obstoji v slednjem: nazobčano močno kolo pritrjeno kot vij okoli preslice vrtí se toliko časa s pomočjo železnega droga, da postanejo tropine na stiskalnici že precej suhe in trde. Ako s pomočjo droga samega ne moremo več dalje vrteti, prične se z njim pregibati vod, ki je pritrjen na stiskalni plošči ob viju, v kojega zobe se vjema. Drog deluje s tako močjo, da je mogoče v kakih 7 urah (po zrelosti in kakovosti grozdja) izstisniti polno stiskalnico, ki drži okoln 1 hektol., tako suho, kakor je le sploh mogoče.

Ker je ves stroj jako priprost in vsak del na njem tako močan, ga je nemogoče poškodovati in ni se bati, da bi zaradi tega delo morali pretrgati.

Vsi leseni deli, kakor koš in količki so iz močnega in bukovega lesa.

Ker so razun imenovanih prednosti te stiskalnice jako ceno in ker se izdelujejo tudi v različnih velikostih — za 500 do 1500 litr. — priporočamo jih vsem vino- in sadjerejcem.

Korist sadnega drevja z ozirom na zboljšanje klimatično-zdravstvenih razmer v kraji.

Spisal M. Rant.

(Konec.)

Ravno tako zadržuje obilna množica drevja v kraji tudi presilne plohe in pogostno točo, odvrača na gorah, hribih in brežinah odplav in vsedanje zemlje, ter se more z vso pravico imenovati najgotovejši odvod hudega zmrzlina, pogostnih toč, prehudih neviht, polomnih viharjev in nevarnega treska. Kolikokrat bilo je uže v vaséh med hišami in poslopji dobro s sadnim drevjem zasajenih, ob času požara ravno sadno drevje najgotovejši zadržek, da je vničevalni elemen totalno vpepelil ni!

Drevesno listje s pomočjo svojih organov posrka iz zraka človeškemu in živalskemu zdravju škodljive vzduhe ali gaze, ter izpuhteva ob enem za človeško in živalsko (organsko) življenje potreben in zdrav vzduh „kislec“, brez katerega niti ogenj goreti, niti človek in žival dihati in živeti ne more. Ravno pomanjkanje tega vzduha v ozračji provzroči pogostoma med ljudmi in živino hude morilne kužne bolezni.

Iz tega stališča more in mora se drevje pravim čistiteljem zraka imenovati, v kateri namen ono s svojimi prirodnimi svojstvi tako milo in dobrodejno deluje in vpliva.

Kako neizmernega in dobrodejnega vpliva so te usluge sadnega in drugega drevja, katere tako pohlevno in na tihem v blagor organičnega življenja, rastlinske vegetacije in na ozračne razmere v kraji opravlja in izvršuje, so nam oni kraji in okolice, v katerih se je drevje uže zdavna popolno iztrebilo, kakor tudi oni, kjer se take vničevalne nepremišljenosti še dandanašnji godé! Taki kraji so in postanejo pravi in nerodovitni kamenati „krasi“; prave, dolgočasne pustinje in skalnate puščave. V takih krajih kmalu nastanejo hudi poplavi, vničevalni viharji, pogoste toče, hitri in hudi mrazovi s zmrzlini vred, dolgotrajne suše, katere uime vse so naravni nasledki nesrečnemu koraku popolnega in totalnega izsekanja vsega drevja v kraji. Te uime in nadloge le predobro občutijo in čutijo prebivalci obširnega „Krasa“ med Postojno, Gorico, Rekô in Trstom, na katerem kompleksu bila je neusmiljena sekira naših starih prednamcev vse gozde totalno in popolno posekala in podrla. Tako gorjé mora uže stoletja sem rod za rodom preobčutno prenašati; a neusmiljena osveta tlačila bode uboge naslednike tudi še dalje v pozne čase.

Kakor prekoristno sadno drevje na manjšem kultiviranem prostoru, ravno tako tudi raznovrstno gozdno drevje na večjem kompleksu z njegovo goščejšo rastjo omiluje podnebje gledé klimatično-zdravstvenih in drugih elementarnih razmer v kraju, in to zavoljo svoje večje množine še celó v obilnejši meri, nego prvo. A kjer mora se pa gozd plugu in senokoši umakniti, ter kjer se tak teritorij v urbarno zemljišče pretvori, naj se ob enem tudi ne mudi in ne cinca z nasadom primernega števila kraju ugodnih vrst in sort sadnega drevja, katero bode dobrodejnega vpliva v povedanem obziru na dotični kraj in njegovo okolico. Ako bila bi obrežja in obližja potokov in rek po mili domovini bolje s sadnim drevjem in drugim primernim in koristnim grmovjem nasajena in obsajena, ne bilo bi dotičnim prebivalcem toliko škod po povodnjih in poplavih ter odnosih rodovitne zemlje in bregov trpeti.

Poleg ravno vsestransko ob kratkem naštetih dobrot, katere nam sadno drevje prostovoljno núdi in daje, ne smemo dalje tudi pozabiti, kako prečudno lepo ono ob času cvetja kraje, v katerih se mnogoštevilno nahaja, diči in lepša! — Kako monotonična in dolgočasna bila bi séla in kraji brez kinča raznoličnih oblik vencev sadnega drevja; kako skromno-uboga sicer rajska vigred brez snežno-belih in milobno-rudečkastih šopkov cvetja sadnega drevja; kako nemikavna in tužna bila bi jesen, up in nada kmetovalčeva, brez okusnega kinča zlato-rumenega in raznobojnega sadja!

Toraj mili domači sadjerejci, na noge z veseljem za prekoristno stvar! Obilno stevilo pravilno oskrbovanega sadnega drevja daje dotičnim krajem veseli in prijetni obraz; je dalje zrak prave previdnosti, napredne kmetijske zavednosti, pridnosti in blagostanja njihovih prebivalcev. Zavednost in zmožnost posa-

meznih gospodarjev spoznavati moremo po stanu njihovih poslopij, osobito iz streh na taistih; občinskih zastopov in županstev iz javnih potov v njihovem področji, a prebivalcev celega kraja pa iz kolikosti pravilno ali pa napačno oskrbovanega sadnega drevja.

Izkaz obdarovanih razstavljavcev na kmetijski razstavi v Krškem.

(Dalje.)

11. Bronasto medalijo je dobil gosp. Kapele v Metliki za najboljši vinski jesih; razstavil druzih reči ni bil, a v tem je mož strokovnjak, in niso ga mogli drugi razstavljalci kislin, katerih je več bilo, prekositi.

12. Graščina pleterska pri Št. Jerneji je imela lepe pridelke razstavljene, na pr. velike buče, in neko amerikansko krmo za prašiče, ki se na leto 5- do 6krat kosi ali žanje. Vsega priporočila vredna.

Obdarovana pa je bila ta graščina za izvrstni jabolčnik ter dobila v ta namen odločeno bronasto medalijo.

13. Za surovo maslo so se poganjali štirje izložniki, nekateri s prav okusnimi velikimi štrucami, a prvo darilo pri tej skupini, namreč bronasto medalijo, je dobila rakovniška graščina.

14. Za med v satovji je dobil enako premijo gosp. Al. Gač v Kostanjevici, ki je razstavil tudi medeni stroj.

15. Gosp. N. Hoffmann je razstavil svoje prav dobro nožarsko orodje in dobil zato bronasto medalijo.

16. Za najboljše grozdne mline in tlačilnice je dobila bronasto medalijo firma Mayfart in C. v Beči (Praterska ulica), ki je razstavila še druzih velikih strojev, mlatilnic, slamoreznic, koruzolušilnic itd.

17. Za kmetijsko orodje (pluge, brane, katere prav po ceni izdeluje in prodaja) je dobil bronasto medalijo tudi g. Fr. Luttenberger v Weizu na Štajarskem.

Darila v denarji:

1. 20 gld. mokronoška kmetijska podružnica, ker je od veliko svojih udov nabrala raznovrstnih pridelkov in jih lepo razložila.

2. 5 gold. Fr. Kerin pri sv. Križu za lepo grozdje, okusno obešeno.

3. 10 gold. Gebauer, učitelj v Tržišah, za pridelke iz svojega lepo urejenega šolskega vrta, čegar načrt je bil tudi razstavljen.

4. 5 gold. Al. Janež v Krškem za razstavljeni najboljši cviček, edino razpisano premijo za to vrsto vina.

5. 10 gold. J. Wasser za izvrstno surovo maslo.

6. 5 gold. Piletič, čebelar v Stari Vasi pri Št. Jerneji, za med v satovji.

7. 5 gold. vrtar graščine Ruperčvrh pri Novem mestu.

8. Kapucinski samostan v Krškem za lepo grozdje 5 gold.

9. Abram, nadučitelj v Kostanjevici, za med v satovji 5 gold.

10. Ivančič iz Mladevine za izdelovanje ribežnov 5 gold.

11. Hren J. iz Gorenjega Gradiša pri Toplicah za grozdni mlin 10 gold.

12. Majhen iz Ribnika za izdelovanje dobrih škafov in brent 5 gold.

Iz gosp. Lenkovega darila:

13. Rohrman v Dobravški Vasi za poljske in vrtne pridelke 10 gold.

14. Okoren v Tržišah za sadje in zelenjavo 10 gold.

15. Levičar na Cesti za grozdje (edini navadni kmet iz krškega sodnijskega okraja, ki ga je razstavil) 10 gold.

Diplome c. k. kmetijske družbe:

1. Šušteršič J., župan v Semiču, za sadje (imel je največja jabolka „funtarice“).

2. Mayfart in drugovi v Beču za obilo velikanskih kmetijskih strojev.

3. Planinec Anton v Boštanji za grozdni smukač in vrelno kad.

4. Graščina Klevevž (pl. gosp. Jombard) za prav dobra vina, zelenjavo, sadje in žito.

5. Volčič J., župnik v Šmarjeti, za veliko zbirko sadja, zelenjave, žita itd., kaj okusno in razločno razstavljena — v podobi piramide.

6. Grof Erwin Auersperg na Turnu za vsestransko razstavo in za velike zasluge pri razstavi (plačal je stroške za godbo, za kar naj se mu kar na tem mestu zahvala izreče).

7. Fran Gregorič v Krškem za izvrstna bela in črna vina.

8. Karol Ženir v Krškem za izborno črnino.

9. Pstross, graščak in c. k. namestnik v pok., v Ruperčvrhu za raznovrstne lepe pridelke, osobito za lan s predivom.

10. Pezdirec J. v Drašicah pri Metliki za grozdje in vino.

11. Nemškovaška graščina za mnogovrstne kmetijske pridelke.

12. Grivec Fr., kaplan v Leskovci, za izvrstna vina. (Konec prih.)

C. k. avstrijsko društvo sadjerejcev

imelo bode od 15. do 17. novembra t. l. v Gradci svoje potovalno zborovanje za leto 1884.

Predsednik društva gosp. grof Attems nas prosi, da sadjerejce na to zborovanje posebno opozorimo, ker je spored zborovanja za avstrijsko sadjarstvo zeló važen.

Spored zborovanji je sledeči:

1. Razpravljanje društvenih predmetov.

2. Razgovor o porabi sadja, na podlagi pridobljenih izkušenj na osredni postaji za porabo sadja v Liebenauvi pri Gradci.

3. Razgovor o kupčiji s sadjem in o pospeševanji te kupčije.

Kdor se tega zborovanja udeležiti hoče, naj to predsedniku društva naznani, ravno tako tudi pristop k društvu.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dne 29. in 30. decembra t. l., in sicer: 29. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskali podkovske šole, 30. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá.

Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglasé pri podpisanem vodstvu do 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole ljubljanske
dne 1. novembra 1884.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški,
začasni vodja.

---

*

Deželni zbor kranjski.

V 8. seji dné 7. oktobra.

Govor poslanca gosp. Kersnika o pristojbinah.

„Slavna gospôda! Ko bi generalna debata, sprožena o današnjem predmetu, v zadnji seji ne bila nam vzela toliko drazega časa, podraženega tem bolj, ker prav gospodje z one strani tega slavnega zbora niso prinesli ni enega pozitivnega predloga, nego ostali pri goli negaciji, — izprosil bi si bil besede, da bi govoril obširneje o resolucijah, izročenih nam po gospodarskem odseku; toda to danes ni več mogoče, in ostal bodem v ozkem okviru pred nami ležečega predloga, ter vsojal si na kratko povdarjati pomisleke, ki si mi vsilujejo gledé njega.

Gospodarski odsek nam predlaga gledé pristojbin dve resoluciji, ter nasvetuje v prvi:

„Prečastiti gospod deželni predsednik se prosi, naj on blagovoli posredovati pri finančnih uradih, ako treba, pri visokem finančnem ministerstvu, da se bo odstotna pristojba od izročitev, ki se naredé med stariši in otroci v življenji merila ravno tako, kakor od teh izročitev, kedar se zgodé zaradi smrti.“

Gospôda moja! Meni se vidi, da je resolucija v tej formi — tudi ako častiti gosp. deželni predsednik hoče z resno voljo ji v vsem vstreči, ter ravnati se striktno po njenih besedah, — da je v tej formi popolnem brezvspešna. V utemeljenje tega mnenja naj mi bo dovoljeno, ozreti se na one postavne določbe našega pristojbinskega zakona in ministerijalnih ukazov o pristojbinah, po katerih se sedaj ravnajo naši pristojbinski uradi, in na oni žalostni usus, kateri se je skoro uže iz začetka prejšnjega desetletja vgnjezdil pri odmerjevanji pristojbin.

Pri prenosu premoženja med živimi, in sicer pri izročitvah med stariši in otroci ukazuje postava, da se ima od vrednosti darovanega, to je, brezplačno izročenega premoženja plačati en odstotek vrednosti, posebej pa od vrednosti nepremakljivega premoženja še $1\frac{1}{2}$ odstotka. Gledé zadnjega določuje finančno-ministerialski ukaz od 23. avgusta 1855. l. št. 13.060 — da je ta izjema gledé onih osob, katerim je plačati en odstotek, oziroma poldrugi odstotek od nepremakljivega premoženja — kajti drugi plačajo $3\frac{1}{2}$ odstotke, veljavna tudi tedaj, ako je izročeno premoženje deloma, ali pa čez vrednost svojo zadolženo.

Iste postavne določbe veljajo tudi gledé dedšin, to je, gledé izročitev ali prenosa premoženja po umrlih, in sicer med stariši in otroci. Tudi tam plačati se ima en odstotek od čiste dedščine, $1\frac{1}{2}$ odstotka pa od posestva, to je, od nepremakljivega premoženja, in tudi tukaj ni po postavi nobenega razločka — je li premoženje zadolženo ali ne.

Toda, gospôda moja — ako pri nas le kaka postava ostaja na papirji — ta ravno navedeni in nikdar ne preklicani ministerski ukaz od 23. avgusta 1855. leta, št. 13.060, ostaje gotovo na papirji. in ne le gledé izročitev med živimi, kakor suponira ta, nam predlagana resolucija, nego tudi gledé prenosa premoženja, ki se godi za umrlimi.

Pristojbinske oblasti vidijo povsod, bodi-si pri izročitvah in dedšinah, ako so zadolžene, povsod le kupne pogodbe, in to zato, da potem od zneska dolgov zaračunajo tri in pol odstotno pristojbino. Jaz se čudim, da pod vplivom take našemu malemu kmetijstvu pogubonosne prakse, in vzlasti gledé na to, da so tù merodajni le posebni, menda skrivni ukazi od zgoraj, da ima pri vsem tem knjigotržec Manz še toliko poguma, da tiska oni ministerski ukaz še v svoji izdaji pristojbinske postave.

Ko bi mi čas dopuščal, navedel bi Vam nekoliko klasičnih izgledov s kako umetnostjo, vredno bi dejal, boljšega predmeta, sučejo finančni organi naše postavne določbe v namen, izvleče kolikor moč, iz potrpežljivega žepa našega kmeta. Jaz pravim „kmeta“ — kajti naš meščan, naš veliki posestnik, ta ima vendar-le bolj na razpolaganje svojega pravnega sovetnika, kateri ga brani tacih postavnih napadov na njegov žep. Ker to je zopet istina, da najdemo pri našem upravnem sodišči, in mnogokrat uže pri finančnem ministerstvu kot tretji instanci svoje pravo. Toda kaj hoče naš mali posestnik, naš kmet? Pot do upravnega sodišča je dolga in draga, in predno pride kmet tja, trka uže eksekutor na njegove duri, in plačati mu je treba prej pristojbino, nego je njen pravni obstanek odločen v zadnji instanci. Zato sem jaz z veseljem pozdravil to resolucijo, toda želel bi, da se ona podá iz svojega obširnega in dandanes brezvspešnega zahtevanja, ter da zahtevamo konkretno! da se finančni uradi ravnajo strogo po finančnem ministerskem ukazu 23. avgusta 1855. l. št. 13.060.

Kajti jaz ponavljam še enkrat, da so mi slučaji znani, v katerih se gledé dedšin, to je gledé prenosa premoženja za umrlimi zahtevajo in terjajo pristojbine brez ozira na oni olajšovalni ukaz.

In Vi gospodje, bodete morda dejali, da to ne provzročuje mnogo razločka. Pa vedite, odkar se je začela ta praksa, in to je od pričetka prejšnjega desetletja sem — od onega časa rastejo dohodki naše države iz pristojbin tako ogromno, da se vzrok temu ne more videti samo v večjem prometu nepremakljivega premoženja, nego se tudi v nekih umetnih sredstvih izvleče le vedno več in več iz davkoplačevalcev.

Leta 1870. je imela še finančna postava preliminiranih dohodkov iz pristojbin: 20,185.000 gold., l. 1871. uže 23,000.000 gold., med tem, ko so leta 1868. bili le 17,563.000 gold. in prav 1873., 1874. in 1875. leta pričel se je oni skrivni pritisk, in pa ono preziranje olajševalnih določevalnih določeb — in tako imamo od l. 1876. sem in tudi letos preliminiranih vedno nad 30 do 32,000.000 gold.

Statističnih dat gledé Kranjske žalibog nimam, a gledé svojega malega domačega okraja jih imam in iz teh je razvidno, da je ta okraj — oni šteje 16.000 duš — plačal direktnih pristojbin 1868. leta 7762 gold., 1874. leta 7900 gold., a 1883. leta uže 9613 gold. in 1884. l. bo prišel preko 10.000 gold., take številke so jako zanimljive, vzlasti ko jim vzroka njihovem naraščaju ne vemo v višjem prometu, nego v višjem obdačenji.

Jaz vem, da bi bilo tukaj mesto marsikatero pikro besedo o tem izreči, kakor jih izgovarja naš prosti narod, kadar govori o tem predmetu, — toda ker se resolucija sama obrača s prošnjo do čast. gosp. deželnega predsednika, naj mi bo samo dovoljeno, da mu jo najgorkejše priporočam.

Uverjen naj bode, da bo naše ljudstvo tudi težja bremena nosila, ako treba, — vse edinó le v okviru postavnih določeb.

Uradno pojasnilo o učnem jeziku v naših ljudskih šolah.

Odgovor gosp. dež. predsednika na interpelacijo gospodov dež. poslancev Obreze in tovarišev zaradi učnega jezika na mestnih ljudskih šolah.

(Konec.)

Gospod učni minister pa je gledé na gori navedena sklepa deželnega šolskega sveta z dné 4. junija l.

1883. in 10. januarija 1884. l., z razpisom 2. marcija 1884., št. 238, sledeče izrekel: S tem, da se namerava uvesti slovenski jezik v vseh mestnih ljudskih šolah za vse učne predmete kot učni jezik, ne da bi se h krati skrbelo na natančno določeni način tudi za ustanovitev nemških mestnih šol (kajti za to se zahteva še dokaz in priznatev potrebe takih šol), ne bi bila stanovnikom nemške narodnosti dežele kranjske in njenega glavnega mesta zavarovana sredstva, po katerih bi dobivali na javnih ljudskih šolah v Ljubljani poduk v nemškem jeziku. Vrhu tega bi se s tem, da bi se skrb za poduk v nemškem jeziku omejila na otroke nemškega materinega jezika, starišem in njih namestnikom kratila oblast, določevati, v katerem deželnem jeziku naj se njih otroci podučujejo v ljudski šoli, in bi se po tem takem dejanski potrebnosti, da se ljubljanskim meščanom daje poduk v ljudski šoli tudi v nemščini, ne ustrezalo. Na zadnje je gospod minister naročil, da se ta stvar vnovič vzame v prevdarek in naj se gleda na to, da se ob istem času, ko se otvorijo mestne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom — gospod minister je tedaj pravico do takih šol priznal — otvori vsaj po ena mestna ljudska šola z nemškim učnim jezikom za dečke in za deklice, in da bode posameznim starišem in njih namestnikom dano na voljo, pošiljati otroke v eno mestno ljudsko šolo s slovenskim ali pa z nemškim učnim jezikom.

Zadržaj tega razpisa gosp. učnega ministra je c. k. deželni šolski svèt naznanil s svojim razpisom z dné 16. junija 1884. l., št. 1106, c. kr. mestnemu šolskemu svetu ljubljanskemu, katerega predsednik je župan ljubljanski in ob enem prvosednik mestnega zastopa ter je od njega, med tem ko mu je h krati poslal prej omenjeno peticijo 114 meščanov, zajedno pa tudi sklep kranjske hranilnice v Ljubljani z dné 29. maja 1884. leta, po katerem hoče to društvo na svoje stroške ustanoviti v Ljubljani čveterorazredno šolo za dečke z nemškim učnim jezikom, zahteval potrebnih podatkov o številu in narodnosti otrok, obiskujočih ljubljanske ljudske šole, kar je visokemu zboru uže znano po mojem odgovoru, danim na interpelacijo gospoda poslanca Luckmanna in tovarišev v zadevi istega sklepa ljubljanske hranilnice. Vrhu tega je deželni šolski svèt naročil mestnemu zastopu ljubljanskemu naj si izprosi od njega izjavo, hoče li in na kateri način po besedah gosp. učnega ministra z dné 2. marcija 1884. — ne gledé na sklep ljubljanske hranilnice — ustanoviti potrebne ljudske šole z nemškim učnim jezikom in otvoriti jih začetkom prihodnjega šolskega leta 1884/85.

To je dovolj jasno.

Dne 25. junija 1884. l. (št. 1543/Pr.) je došlo c. k. deželnemu predsedništvu od gosp. župana ljubljanskega poročila, da je ljubljanski mestni zastop v svoji seji z dné 20. junija 1884. l. sprejel naslednjo resolucijo:

„Občinski zastop ljubljanskega mesta izreka svoj protest proti sklepu kranjske hranilnice v Ljubljani, vsled katerega se hoče v slovenskem tem mestu s hranilničnim zakladom ustanoviti privatna ljudska učilnica z nemškim učnim jezikom — in sicer zategadel, ker je mestni zastop vselej pripraven, ustanoviti nemško ljudsko šolo, če bi se izkazala in dognala nje zakonita potreba.“

In ravno zato, da bi se ta potreba eventualno izkazala — kajti pripravnost mestnega zastopa brez dejanja ne zadostuje — zahteval je deželni šolski svèt od mestnega šolskega sveta z razpisom 16. junija l. l. potrebnih podatkov, katerih pa doslej še ni dobil. In ker ni mestni zastop ljubljanski med tem ničesar ukrenil ali napravil, po čemur bi se moglo sklepati, da otvori v Ljubljani z novim šolskim letom 1884/85 za otroke nemške narodnosti vsaj prva razreda ljudskih šol za dečke in za deklice z nemškim učnim jezikom; gledé na to, da se po tem takim, ko bi se v ljudske šole mesta ljubljanskega naravnost vpeljal samo slovenski kot učni jezik, bili bi nemški otroci iz takih šol izključeni in ostali bi, ako bi si sami ne pomagali drugače na svoje stroške, brez vsakega uka; gledé na to, da bi to bilo postavi nasprotno in bi se ne dalo opravičiti — ukazal je c. kr. deželni šolski svèt z razpisom 12. julija t. l., št. 1324, da morajo, dokler se ne izpolnijo pogoji, postavljeni v njegovem razpisu z dné 9. junija 1883. l., št. 447, dokler namreč mestni zastop ne ustanovi za nemške otroke ali posebne nemške šole, ali pa na sedanjih mestnih šolah potrebnih paralelnih razredov z nemškim učnim jezikom, ostati na teh šolah gledé učnega jezika v veljavnosti določila razpisa z dné 29. oktobra 1878. l., št. 2067.

A to se je zdelo mestnemu zastopu nepostavno; sklenil je torej v svoji seji 30. septembra t. l. (tedaj zopet potem, ko se je šolsko leto uže začelo) na podlagi vročih govorov, zaradi katerih so bili časniki, ki so te govore priobčili, po državnem pravdništvu zaplenjeni, sklenil je, rečem, da je vložiti v imenu občine pritožbo na visoko upravno sodišče. Sklenil je dalje mestni zastop, da je pripraven ustanoviti, a zdaj ne več posebnih nemških šol, marveč samo nemške paralelke na mestnih učilnicah, a to zopet pod pogojem, če bi se po postavni poti izkazalo potrebno število nemških otrok, oziroma postavna potreba takih paralelk.

Tu je omeniti, da je bil mestni zastop, spoznavši svojo dolžnost, sicer vedno pripraven, skrbeti za poduk nemških otrok v njih materinem jeziku, a da ni v dveh letih, od kar se ta stvar razpravlja, v ta namen še ničesar napravil, niti ničesar storil, da bi na kak način izvedel število za šolo sposobnih otrok izmed 5658 stanovnikov nemške narodnosti, ki jih šteje mesto ljubljansko, bodi-si vsaj s tem, da bi bil, kakor sem uže rekel, stariše, kateri želijo pošiljati (brez plačila) svoje otroke v nemško šolo, pozval, naj se za to oglasé.

Kako malo vtemeljena pa da je mestnega zastopa pritožba zoper odlok deželnega šolskega sveta z dné 12. julija t. l., kakor da bi se bila morda s tem izpodrinila slovenščina kot učni jezik iz mestnih ljudskih šol, je razvidno iz tega, kar piše o tej stvari gospod župan ljubljanski kot prvosednik mestnega šolskega sveta. Z ozirom na razpis deželnega šolskega sveta z dne 10. oktobra 1883. leta poroča namreč višjemu šolskemu oblastvu na podlagi poročila okrajnega šolskega nadzornika vsled sejnega sklepa 10. decembra 1883. leta pod št. 247, da v preteklem šolskem letu 1883/84. gledé učnega jezika ni bilo dejanske spremembe, da se torej za poduk nemških učencev in učenk ravno tako skrbi, kakor doslej, da po tem takem vsaj za zdaj ni treba ustanoviti posebne ljudske šole, oziroma paralelnih razredov z nemškim učnim jezikom. Dalje poroča gosp. župan, da mestni šolski svèt vprašanja vpeljave slovenskega učnega jezika na mestnih ljudskih šolah ni smatral kot konečno rešenega, ker je namreč mestni zastop v svoji seji 28. avgusta 1883. leta, o razpisu deželnega šolskega sveta z dne 9. junija 1883. leta, štev. 447, še dalje sklepal in svoje sklepe c. kr. deželnemu šolskemu svetu po mestnem magistratu predložil; da je mestni šolski svet sicer razpis 9. junija 1883. leta od besede do besede objavil, a druzega v tej zadevi ničesar ni ukrenil. Vrhu tega poroča gosp. župan, da je mestni šolski svèt v isti seji sklenil, sklicati učitelje svojega okraja na 20. dne decembra 1883. l. v izredno posvetovanje, da bi izvolili iz c. kr. profesorjev srednjih šol,

iz učiteljev c. kr. vadnice in mestnih ljudskih šol poseben odsek, katerega naloga naj bi bila, preskrbeti potrebnih beril in slovnic v slovenskem jeziku in staviti dotične predloge.

O delovanji in o sklepih tega odseka ni deželnemu šolskemu svetu nič znano.

Iz vsega tega se razodeva, da deželni šolski svèt z večkrat omenjenim odlokom z dné 12. julija t. l., štev. 1324, ne zahteva nič novega, ničesar kar ne bi bilo uže v zadnjem šolskem letu 1883/84 v veljavi.

Mislim, da po tem takem ni treba, da ta odlok še dalje opravičujem.

Pri vsem tem pa sta dva tukajšnjih časnikov, na katera se gospodje interpelantje sklicujejo, isti odlok v svojih predalih na prav nespreten ali pa zloben način svojim čitateljem razlagala, ker ali resnice ne poznata, ali pa poznati nočeta. Ni čuda, da se je s tem, kakor omenja tudi interpelacija, v Ljubljani in po deželi med ljudstvom zbudila neka nejevolja in razdraženost, zlasti ker se je eden teh časnikov, ki se rad ponaša s tem, da je neodvisen in da ima narod za sabo, dragoceno blagotino svobode tiska na zlo obrnivši in brezozirno v nemar pustivši vsako dostojnost celó drznil, zaznamenovati ta odlok kot „najnovejši škandal“.

Tak časnik sam sebe obsoja; a meni se zdi, da bi pošten narod slovenski bil vendar vreden boljše duševne hrane.

Naj sklenem. Vlada stoji in bode vedno stala na zakonitem stališči. Naj stori vsak svojo dolžnost, vlada ne zaostane.

Zabavne stvari.

Nos.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Gorenjec, Podgoričan.

(Dalje.)

Urednik je zamislil se, kar je pokazal s tem, ker je krepko obliznil ustni.

„Ne, jaz ne morem takega oznanila uvrstiti v novine“ — opomnil je po dolgem molčanji.

„Kaj? — zakaj ne?“

„Zato ne — novine bi utegnile pobijati le-to ojavo. Da vsakdo začne pisati, da je nos pobegnil mu, to... Saj uže brez tega očitajo nam, da tiskamo mnogo neugodnih in lažnjivih vesti.“

„Ali je to res kaj neprijetnega? — Podoba kaže, da to ni nič neugodnega, niti lažnjivega.“

„To se Vam le zdi, da to ni nič takega. A dejte, minoli teden smo tudi imeli nekov slučaj. Prišel je bil uradnik in prinesel je tako ojavo, kakoršno ste donesli Vi, preračun je zahteval novcev: dva rublja in sedemdeset in tri kopejke; vse oznanilo je bilo to, da je pobegnil pudelj črne dlake. Podoba kaže, da je to tudi kaj takega. A ostal je paskvil (zasramovalno pisanje): ta pudelj je bil last nekega blagajnika, ne pomnim, v katerem zavodu.“

„Dejte, jaz Vam nisem prinesel na oznanilo nikakega pudlja, temuč svoj lastni nos: to je skoro tako, kakor da sem donesel kako ojavo sam o sebi.“

„Ne, takega oznanila nikakor ne morem sprejeti.“

„Ker pa je res izneveril se mi nos!“

„Če je izneveril se, to je zdravniška skrb. Pravijo, da so taki zdravniki, da znajo nos pritekniti, kakor je ugodno. Ali jaz čutim, da ste Vi človek vesele krví in da Vi radi šalite se v družbah.“

„Poklanjam se Vam, kakor gotovo je Bog svet! žal mi je, ker je do tega došlo, pokažem Vam...“

„Zakaj se vznemirjate?!“ — govoril je dalje urednik in njuhal tobak — „da pa ne boste nepokojni“ — opomnil je, šegetala ga je radovednost — „rad bi pogledal...“

Kolegijski prisednik je umeknil robec z obraza.

„Res je to nenavadno čudno!“ — vskliknil je urednik — „prostor je do céla gladek, kakor kak pečen mlinec. Da, neverjetno gladko je...!“

„Nu, ali boste posle še vsajali se? — Zdaj sami vidite, da ni lahko, da ne bi pod tisek dal tega. Jaz Vam bodem posebno hvaležen in jako sem vesel, ker je ta slučaj preskrbel mi to radost, da sem seznanil se z Vami.“

Major je, kar je to kazalo, zdajci razvnel se, da ne bode več mnogo moledoval.

„Da bi natisnili to, ne bilo bi nič boljše zato“ — povedal je urednik — „vsaj jaz ne slutim Vam v tem nikakove pomočí. Če vsekako hočete, ogovorite koga, ki ima izkušeno pero, da popiše, kako redka natorna prikazen je to, in dajte popis, da ga natisnejo v „Séverni Bučeli“ (zopet je ponjuhal nekoliko tobaka) mladini na vzgled (otrl si je nos) ali obči radovednosti na veselje.“

Popolnem je iznenadilo to kelegijskega prisednika. Povesil je očí v novine — v listek, kjer so javljale razne burke; uže je njega lice bilo pripravilo se, da se nasmehne, kar čita imé neke gledališčarice, krasne ženske, in roka je segnila v žep, ali ima sinjo asignacijo (bankovec) pri sebi, ker štabni častnik, tako je sodil Kovalev, mora sedeti na naslonjači; ali misel na nos je vse pokazila!

Kar je podoba kazala, urednika samega je prosunil majorja Kovaleva sitni položaj. Želel je, da bi, kolikor bi bilo mogoče, olajšal mu bridkost, za tega del je začel primerno svoje sočutje izražati z nekolikimi besedami: „Meni je res tako trpko, ker ste zašli v takovo pravljico. Ali hočete ponjuhati nekoliko tobačka? — to razganja hude boli in bridkostne položaje; tudi gledé na zlato žilo (hemoroide) je tobaček korísten.“ O teh besedah je urednik Kovalevu ponudil tobačnico in dovolj hitro pokrov podložil pód-njo, namalana je bila na njem neka dama v klobuku. (Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Notranjskega 19. okt. (*Nož.*) Anton Urih iz Čelj, 35letni kmetski fant in pa neki Jakob Trošt, 23letni spridenec, domá iz Šentvida nad Vipavo, sta preteklo zimo in pomlad v Reki skupaj delala ter še z dvema drugima enakima težakoma tudi v skupnem stanovanji bivala. Kar neko noč Troštu na misel pride, da Urihu žepno uro vkrade; Urih ga čedno opominja, da naj uro nazaj dá, a ker Trošt tega storiti noče, ovadi ga Urih sodniji, katera ga je zavoljo tatvine bila tri tedne v zapor obsodila, katerega je Trošt tudi dosedeti moral. Uže prec takrat je Trošt Urihu zapretil: „Ti si mene v zapor, a jaz bom pa tebe iz sveta spravil.“ In ta zlodejski sklep izvršil je Trošt dné 16. t. m. nad Urihom na domu njegovem. Ta dan predpoludném priklati se Trošt po večdnevnem potikanji in povpraševanji na Urihov dom (kateri je izvan čeljske vasi v jarku imenovanem „pod Borštom“), se z Urihom samim in drugimi njegovimi sorodniki prav prijazno pogovarja, je sprašuje o zdravji, letinji in drugih domačih razmerah; a Uriha samega pa še posebej, če vé kje za kako delo, ter, ako je to, da bi rad ž njim šel, da bi zopet skupaj delala,

ker sta si drug drugemu uže vajena. Ker je dobil od Uriha zanikavni odgovor, šel je potem na vrt, se vlegel pod neko jablano, ter se potuhnil, kot bi spal. Med tem bilo je kosilo pri Urihovih pripravljeno; gospodar reče svojemu bratu Tonetu, da naj gré Trošta poklicat, da pride ž njimi obedovat, kar brat z veseljem stori. Ko se Trošt po konci zravná, še par besed z Urihom spregovori, potem odstopi za tri korake od Uriha nazaj ter se s pripravljenim in skritim nožem proti Urihu zakadi in ga na levi strani pod rebra globoko zabode z besedami: „kar sem ti bil obljubil, sem ti sedaj dal“. Na to jo je proti grmovju popihal z razgoljeno glavo, ker mu je bil klobuk raz glave odletel in ga ni utegnil več pobrati. Zabodeni Urih kričal je, da naj ga primejo potepuha, a odnesel bil je peté, pa le za nekoliko ur. Klatil se je Trošt potem po grmovju in ker mu je kraj čisto neznan in se je bila noč naredila, zašel bil je na „Pregarje“, kjer je povpraševal ljudi za pot na „Šempeter“. Ker je bil brez klobuka, in ker so Pregarci uže vedeli o zločinu, katero bilo je istega dné popoludne od Pregarjev pol ure oddaljenem jarku doprinešeno, bil jim je priklatín sumljiv; prec so gostilno, kjer je pol litra vina pil, obstopili, se mu nikamur ganiti niso pustili, ga slednjič zvezali in po žandarmerijo poslali. Pri sodniji v Bistrici je vse sam obstal in ni nič tajil.

Anton Urih je potem skoraj cela dva dni neizrečene muke trpel, skozi rano všlo bilo mu je velik del drobnejih čev, katerih ni bilo moč več nazaj spraviti, ker bilo je vse zateklo; umrl je previden s sv. zakramenti včeraj (soboto) ter bil danes zjutraj na Premu sodnijsko ogledan, preiskan in potem pokopan.

Morilcu Troštu najboljše zdravilo in zasluženo plačilo bil bi pa „štrik“; pokazal je zadosta svojo popolno spridenost, ker je nad pol leta umorski namen v svojem srcu nosil, ter zadnji čas celó več dni svoje žrtve iskal, katero je slednjič na lastnem domu njenem naletel in ugonobil.

Ker se dandanes potepuhom bolje godi kot poštenim kmetskim trpinom, zato tudi zlodejci kot gobe po dežji rastó in se brezbrojno množé. Mazilo z leskovim oljem bilo bi jako na pravem mestu.

Iz Ljubljane. (*Po deželnem zborovanji.*) Po dovršenih letošnjih dopolnilnih volitvah izrekli smo nado, da bodo one volitve na korist národni stranki, pa tudi na korist vspešnemu delovanju vsega zbora, in z zadostenjem moremo zdaj izreči, da se je naša nada izpolnila. Narodni deželno-zborski klub zbiral je v skupno posvetovanje vse narodne poslance; razprave bile so deloma živahne, kar je gotovo stvari sami le na korist in znamenje odločnega napredka. Narodni klub zbira narodne poslance vsakovrstnih stanov, različne starosti in minulosti, vsak poslanec prinaša seboj različnih bogatih skušenj, in pri vsakem važnejšem političnem in gospodarskem vprašanji čujejo se mnenja deloma soglasna, deloma nasprotna, sklep klubov pa izražuje ono, kar je po temeljitih razpravah obveljalo. — Nikakor ni mogoče, pa tudi ne potrebno, da bi bil v vseh, tudi gospodarskih vprašanjih, ene misli, tega se tudi v nekaterih političnih vprašanjih ne more pričakovati, še manj prisiliti, toda eno lahko zadovoljni izrečemo po letošnjem zborovanji: disciplina narodnih poslancev bila je izgledna, ne eden je ni rušil in vsak je pri vsakem pomenljivem vprašanji delal brez ozira na lastno mnenje — za ojačenje narodne večine in za blagor naroda.

Kaj pa nasprotniki? Tudi gledé teh zadovoljni priznamo, da se je upanje naše, izrečeno po dopolnilnih volitvah, izpolnilo. Novoizvoljenci so sicer novinci v parlamentarnem življenji, toda vsi trije pokazali so pri raznih prilikah bogate gospodarske skušnje in dobro voljo, porabiti jih v blagor dežele, v političnih vprašanjih pa niso kazali strasti in zagrizenosti, katera je v poprejšnjih časih skoraj onemogočila mirno in deželi koristno delovanje. — Poslanci Luckmann, baron Apfaltrern in Deschmann dali so sicer narodni večini povod, strogo zavrniti jih, toda ti slučaji ostali so vendar osamljeni, to ni motilo delovanja zborovega, in upati smemo, da se tudi tako neizogibljiva nasprotja vprihodnje izvršé — mirneje.

Ako pa si ogledamo vspehe zborovanja, moramo izreči neumorni marljivosti in vspešni delavnosti deželnega zbora popolno priznanje.

Izmed formalno samostojnih novih predlogov omenjamo one pokojnega poslanca viteza Schneida, dalje dr. viteza Bleiweisa in Svetčevega, toda stvarno sklenilo se je mnogo važnega novega, na pr. postava o doneskih za normalno-šolski zaklad, sklep o vpeljavi deželne naklade na žganje, kakoršne vpeljati si je do sedaj brez vspeha prizadeval naš deželni zbor. Sem spada tudi postava o pogozdevanji Krasa, o dopuščanji zasebnih žebcev.

Ako si dalje ogledamo dolgo vrsto važnih sklepov gospodarskega in upravnega odseka in pa temeljito obravnavanje letnega poročila, konečno tudi rešitve deloma prav pomenljivih prošenj, pokaže se nam v resnici bogat in dragocen sad letošnjega zborovanja. — Narodno vprašanje razpravljalo se je stvarno samo pri vpeljavi slovenščine v deželne urade, deloma pri rešitvi prošnje šmartenske, da se v tamošnji 4razrednici odpravi nemščina kot zapovedan učni predmet, in pa pri onih 600 gold., ki zadevajo prostovoljno podučevanje v drugem deželnem jeziku.

Prva dva vprašanja rešila sta se gotovo po željah vseh Slovencev, zadnje pa gotovo tudi na korist, akopram morebiti ne ravno po željah vseh našincev. Dežman s tovariši je temu sklepu nasprotoval, in uže to samo zadosti dokazuje politični pomen teh 600 gold.; opravičuje pa tudi ravno to taktiko narodne stranke. — V nekoliki postranski zvezi s temi omenjenimi vprašanji je tudi interpelacija poslanca A. Obreze in pa odgovor gospoda deželnega predsednika na to in pa na Luckmannovo zarad hranilnične nemške ljudske šole. — To vprašanje je velike važnosti izrekoma za Ljubljano. Deželni zbor prejel je uradne odgovore in pojasnilo, iz katerega se vsakdo lahko prepriča, komu je več mar in kdo dela na to, da dobimo Slovenci slovenske ljudske šole, kedo pa se rajši ponaša s pravdami, namesto da bi storil, kar je dolžan, da oni konečni namen doseže. — To vedoč sprejela je večina deželnega zbora uradna pojasnila brez razgovora.

— (*Izvrševalni odbor narodnega kluba*) zboroval je danes teden ter si je izbral svoje načelstvo tako: Predsednik odboru je g. L. Svetec, njegova namestnika pa gg. dr. vitez Bleiweis in Murnik, blagajnik pa g. Robič. Po splošnem razgovoru sklenilo se je uže takoj z marsičem, kar bode treba pripravljati delovanja za bližnji čas, pa tudi za prihodnje leto. — Odbor ima izrekoma gledé predstoječih volitev imeniten pa tudi težaven posel, katerega srečno rešiti treba resnega in strajnega dela.

— (*Diplomo častnega meščanstva*) izročila je posebna deputacija idrijskega mesta minulo soboto gosp. deželnemu predsedniku baronu Winklerju. Deputacijo je vodil gosp. Šerjun, župan idrijski. Diploma na pergament pisana in v rudeče-žametastem zavitku je krasno delo domačega umetníka, gozdnega uradnika gosp. J. Fajgel-a.

— (*Ljubljanski peš-polk št. 17*) dobil je novega polkovnika gosp. Karola Heyrowskega.

— (*Prvi sneg*) pobelil je ravnino ljubljanske okolice ponoči od minulega četrtka na petek; tudi v petek zjutraj poskušal je še kazati nam podobo zime, pa pred nočjo je v ravnini zopet zginil. Slednje dni pa se je zopet povrnilo lepo jesensko vreme in kmetovalci hité preskrbovati se s steljo in spravljati repo, korenje, peso in zelje.

— (*Dr. Gregorec*), vrednik „Slov. Gospodarja“, ki je bil pri celjski okrožni sodniji zarad nekega učitelja Henkerja zadevajočega dopisa obsojen na šest tednov zapora, bil je po milosti cesarjevi pomiloščen in mu prizanešena vsa kazen. — Prav radostni pozdravljamo pomiloščenje velezasluženega našega rodoljuba.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Na Dunaji za zdaj miruje velika politika, ker zborujete delegaciji letos v Budapeštu, in še le koncem meseca novembra z začetkom zborovanja državnega zbora prične se zopet novo gibanje. Zato pa imajo mestni odborniki več časa ravsati se med saboj, kakor sta se v tem skušala dr. Mandel in dr. Drasche; razpravljali pa so tudi o zadostenji, katero bi zahtevali od nekih nemških časnikih, kateri so očitali, da se je pri zgradbi nove mestne hiše goljufalo za velike svote. — Tudi anarhisti dajejo še dunajski policiji mnogo posla, zdaj se tu, zdaj tam stakne kaj dinamita ali nastavljenega smodnika, kar daje policiji mnogo opravka. Zadnje dni odgnali so z Dunaja zopet 12 oseb, katere so se policiji zdele nevarne za javni mir in red. — Minister baron Pražak sklical je pretekli teden enketo pravdnikov, da mu izreče svoje mnenje o načrtu postave o civilnem postopniku.

Trst. — Tukajnji deželni zbor bil je sklenjen minulo nedeljo po tem, ko je bil rešil vse potrebne predloge. — V mestnem zboru pa je bila malo prej nenavadno viharna seja, pa vihar, in to za Trst nov vihar je vêl z galerij, na katerih si je enkrat znala odločno večino priboriti združena slovensko-domoljubna stranka, ta je imela priliko oglasiti se dosti razumljivo za svoja načela. Pa mestnemu županu se je ta nova sapa tako malo dopadla, da je zaključil javno sejo in so potem gospodje odborniki sami sklepali o zadevi „mestnega“ šolskega nadzornika, zarad katerega je bil vladini zastopnik ustavil dotični zborov sklep.

Budapešt. — Velika naša politika vrtila se bode zdaj nekaj tednov krog delegacij, katere so se sešle tukaj v ponedeljek. Prvo sejo avstrijskih delegacij je otvoril v ponedeljek minister vnanjih zadev grof Kalnoky s pozdravom delegatov in s prošnjo, da naj starosta baron Fluck prevzame začasno predsedstvo v ta namen, da se voli predsednik. Pri volitvi zbran je bil za predsednika dr. Smolka z vsemi oddanimi 52 glasovi. — Minister grof Kalnoky izročil je potem delegaciji predloge. Iz proračuna za skupne potrebščine in zaloge posnamemo: Skupna svota vseh potrebščin za leto 1885. znaša . . . . . 119,453.510 gold.
ako se odbije od te svote skupna
zaloga z . . . . . 3,155.910 „

ostane potrebščine . . . . . 116,297.600 gold.

Ako se dalje od te svote odbije čisti dohodek carinski v proračunani svoti 18,434.740 gold., zmanjša se svota skupne potrebščine na 97,862.860 gold. Od te svote prevzame Ogerska najprej 2%, katera znašata 1,957.257 gold. 20 kr., od ostale potrebščine pa prevzame avstrijska polovica 70%, to je svoto 67,133.921 gold. 96 kr., Ogerska pa 30%, to je, 28,771.680 gold. Ta proračun z drugimi predlogi vred imele bodo rešiti delegacije. — V ta namen volili so se takoj v prvi seji navadni odseki, izmed katerih je najpomenljivejši finančni odsek.

Včeraj opoludne sprejel je cesar na gradu Budimskem obe delegaciji, pozdravila ga je najprej avstrijska po svojem predsedniku dr. Smolki, potem pa Ogerska. Dr. Smolka naglašal je po izrečenih zagotovilih zvestobe in udanosti, da si bode delegacija prizadevala po moči varovati davkoplačevalce in tako pripomoči, da se kmalu doseže po programu cesarske vlade ravnotežje v državnem gospodarstvu, nasproti pa se ne bode nič odreklo, kar je potrebnega za junaško našo vojno in za moč in merodajno vplivost države.

Potem je imel nagovor predsednik ogerske delegacije in na ta nagovor odgovoril je cesar obema delegacijama v skupnem odgovoru, čegar jedro je bilo: Zadovoljnost z izraženo mu udanostjo, — zadovoljnost, da se je po upanji, izrečenem v zadnjih delegacijah, mir ohranil v povzdigo blagostanja narodov. — Sestanek s carom ruskim in cesarjem nemškim je poroštvo za to, da so vsi trije vladarji in njihove vlade v popolnem soglasji za ohranjenje miru v blagor narodov. Na varovanje pogodeb in vzajemno zaupanje oprto soglasje ima biti mogočno poroštvo za vzdržavanje miru. — Razmere z vsemi evropejskimi državami, izrekoma z sosednimi so najbolj prijazne. — Potrebščine za skupno vojno je vlada po moči znižala.

Za brambo pomorskih bregov pa bo treba sedanjemu času primernih sredstev, za kar bode uže letos treba nekaj denarne zaloge. — Bosna in Hercegovina dobro napredujete.

Za vojaštvo bo zopet potrebščina nekaj manjša, za upravo teh dežel se tudi zdaj ne zahteva nič.

Sklep cesarskega odgovora pa se glasi: Moje popolno zaupanje spremlja Vas pri Vaših delih in z gorkim izrazom tega zaupanja in moje cesarske (kraljeve) milosti kličem Vam vsem najsrčneje „dobro došli“!

Hrvatska. — V deželnem saboru moral se je siloma zopet vpeljati pokoj; ker so Starčevičanci s krikom in vpitjem zabranjevali daljno zborovanje, predlagal je predsednik Horvat, da se izključi 15 poslancev one stranke in je po trikratnih, brezvspešnih poskušnjah naročil žandarmom, da onim Starčevičanom zabranijo vhod v zbornico. Tako se je zgodilo, in, ko je potem zbornica soglasno odobrila postopanje predsednikovo, izključilo se je 15 Starčevičancev za 8 sej in dalje se je še poostril opravilni red tako, da se sme izključno raztegniti celó na 60 sej in da se sme predlagati konec razprave, pričela se je takoj adresna razprava. — Pri tej ugovarjali so sicer deloma poslanci neodvisne stranke, konečno pa se je sprejel adresni načrt večine.

Nemška. — Včeraj pričele so se volitve za državni zbor in stranke si prizadevajo pridobiti si večje število sedežev. Po vsem položaju soditi, pa se ne bode mnogo spremenilo o razmerah strank.

Žitna cena

v Ljubljani 25. oktobra 1884.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 8 gold. 4 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 43 kr. — rži 5 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 55 kr. — prosa 5 gold. 18 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gld. 76 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.